

ΦΙΛΟΣΟΦΙΚΗ ΣΧΟΛΗ
ΤΜΗΜΑ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΠΟΛΗ-15703 ΖΩΓΡΑΦΟΥ
ΤΗΛ.: 2107277535-FAX: 2107277535

ΔΙΔΑΣΚΩΝ
ΓΙΩΡΓΟΣ Η. ΗΛΙΟΠΟΥΛΟΣ
Γραφείο 503
Τηλ. 2107277547
giliop@philosophy.uoa.gr

ΜΑΘΗΜΑ: ΦΣ103

ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ ΙΙ:

ΣΩΚΡΑΤΙΚΕΣ ΣΧΟΛΕΣ-ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ

Δευτέρα 7 Οκτωβρίου 2019

«Ποιος από μας πάει για το καλύτερο, μόνο ο θεός το ξέρει»: με αυτά τα λόγια ο Σωκράτης αποχαιρέτησε τους δικαστές του στην τελευταία δημόσια παρουσία του (Πλάτων, *Απολογία Σωκράτους* 42a). Έναν μήνα μετά αποχαιρέτησε φίλους και μαθητές πίνοντας το κώνειο και θυμίζοντάς τους το χρέος στον θεό: να θυσιάσουν έναν κόκορα (*Φαίδων* 118a).

Δεν γνωρίζουμε αν οι μαθητές του θυσίασαν το πτηνό στον Ασκληπιό· ούτε αν κάποιοι απαρνήθηκαν τον νεκρό δάσκαλο προτού λαλήσει ο πετεινός. Εξάλλου, πώς απαρνίεσαι τον δάσκαλό σου; Όταν αναιρείς τη διδασκαλία του αλλά τον επικαλείσαι; Όταν δεν θέλεις να σε αποκαλούν μαθητή του; Ή όταν τον ακολουθείς πιστά; Και πώς ακολουθείς έναν δάσκαλο ή μια διδασκαλία; Τι απέγινε, τελικά, το μάθημα του Σωκράτη;

«Το ζήτημα είναι τώρα τι κάνουμε, σε μια πόλη σαν την Αθήνα, την πιο ελεύθερη, που σκότωσε τον κατεξοχήν φιλόσοφο,» θα σκέφτηκαν πολλοί από τους μαθητές του Σωκράτη, που δεν ήταν και λίγοι. «Ποια θα είναι η τύχη της φιλοσοφίας και ο ρόλος του φιλοσόφου;» Με τη θανάτωση του Σωκράτη μερικοί φιλόσοφοι πρέπει να ένιωσαν ότι είναι επικίνδυνο να είσαι ο άνθρωπος που (κατηγορείσαι ότι) εισάγεις «καινά δαιμόνια» στην πόλη σου. Η οργανωμένη πόλη δεν φαινόταν να σηκώνει μεγάλη αμφισβήτηση για τις αξίες της, τα ιερά και τις συνήθειές της, τις πολιτικές και ψυχολογικές της βεβαιότητες. Εδώ ένας ολόκληρος Σωκράτης απέτυχε: κι αν ήθελε να ήταν η «αλογόμυγα» που δεν άφηνε την κοινωνία να εφησυχάσει, η κοινωνία δεν το είχε σε τίποτε να ησυχάσει διά παντός από αυτόν.

Κατά την αντίληψη αρκετών φιλοσόφων, που κατανόησαν έτσι τις εξελίξεις και έβλεπαν να πλησιάζει η πολιτική παρακμή, δεν έμενε ζωτικός δημόσιος χώρος για τον φιλόσοφο. Κι αν ο φιλόσοφος συνέχιζε να ζει μέσα στις πόλεις και δεν γινόταν ερημίτης, όφειλε να γνωρίζει πια ότι ο τόπος δεν τον χωράει, δεν τον αντέχει. Και ποιος θα ήταν ο δικός του τόπος; Θα εγκατέλειπε σταδιακά την αγορά; Θα έμενε στο περιθώριο, χωρίς πατρίδα; Θα έφτιαχνε σχολές, κτίρια, Ακαδημίες και Λύκεια, όπου θα ζούσαν έγκλειστοι αυτός, οι εκλεκτοί μαθητές του και η φιλοσοφία;

Τέτοιες σκέψεις έκαναν όσοι, με τον έναν ή τον άλλον τρόπο, ένιωθαν σηματοδεδεμένοι από τη ζωντανή παρουσία του Σωκράτη - και δεν έπαυσαν να κάνουν όσοι κράτησαν ζωντανή την εικόνα του φιλοσόφου μέσα τους. Ίσως τα πράγματα δεν ήταν τόσο τραγικά όσο συνήθως τα βλέπει ένα ευαίσθητο πνεύμα: το σταυροδρόμι στο οποίο κοντοστάθηκαν οι φιλόσοφοι οδηγούσε προς όλες τις κατευθύνσεις· κι ο καθένας πήρε τη δική του. Το κοινό σημείο τους ήταν η σωκρατική αφετηρία.

-Τι ακριβώς μπορεί να δηλώνει το πρόθημα –μετα στον προσδιορισμό μιας φιλοσοφίας;

Η ΚΛΑΣΙΚΗ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ
(5ος – 4ος αι. π.Χ.)

Σωκρατικός κύκλος – Σωκρατικοί

<p>Σωκράτης 469-399 Αισχίνης 430-360 Ξενοφών 427-355</p> <p>Ηλιο-Ερετρική Σχολή Φαίδων 420-360</p> <p>Μεγαρική Σχολή Ευκλείδης 450-369</p>	<p>Αντισθένης 445-360</p> <p>Κυρηναϊκή Σχολή Αρίστιππος 435-356 Θεόδωρος 4ος αι.</p> <p>Κυνικοί Διογένης ο Σινωπιεύς 412/403-325 Κράτης ο Θηβαίος 365-285</p>
<p>Αρχαία Ακαδημία</p> <p>Πλάτων 429-347 Σπεύσιππος 407-339 Ξενοκράτης 396-314 Εύδοξος 395-342 Πολέμων 350-267 Κράντωρ Σολεύς 330-270</p>	<p>Λύκειον</p> <p>Αριστοτέλης 384-322 Δικαίαρχος Μεσσήνιος 376-300 Αριστόξενος Ταραντίνος 375-; Θεόφραστος 370-288 Εύδημος 370-300</p>

Η ΗΛΙΟΕΡΕΤΡΙΚΗ ΚΑΙ Η ΜΕΓΑΡΙΚΗ ΣΧΟΛΗ

1. Ανάπτυξη της ισχύος του λόγου (ως επιχειρηματολογίας) και αναμέτρηση με την (αίσθηση) παντοδυναμίας του. → απεριόριστη αισιοδοξία → απογοήτευση.
2. Εριστική και σοφιστική ως πρόδρομες μορφές.
3. Διαθέσιμες μόνον έμμεσες μαρτυρίες-δοξογραφίες → υπερβολές, γραφικότητες, ανεκδοτολογικά στοιχεία. Δοξογραφία και ιστορία της φιλοσοφίας.
4. Φαίδων ο Ηλείος: βρέθηκε τυχαία στην Αθήνα, ακολούθησε πιστά τον Σωκράτη, ίδρυσε σχολή στην πατρίδα του, φρονούσε ότι η φιλοσοφία είναι απαραίτητη για την κάθαρση της ψυχής του ανθρώπου: οὐδὲν εἶναι ἀνίατον τῇ φιλοσοφίᾳ, πάντας δ' ἐκ πάντων ὑπ' αὐτῆς καθαίρεσθαι.
5. Ο Μενέδημος υπήρξε μαθητής και συνεχιστής. Φημιζόταν για την ολιγάρκειά του: Καί ποτέ τινος ἀκούσας ὡς μέγιστον ἀγαθὸν εἶη τὸ πάντων ἐπιτυχάνειν ὧν τις ἐπιθυμεῖ, εἶπε, “πολὺ δὲ μειζον τὸ ἐπιθυμεῖν ὧν δεῖ.” φησὶ δ' Ἄντίγονος ὁ Καρύστιος γράψαι αὐτὸν μηδὲν μηδὲ συντάξαι, ὥστε μηδ' ἐπὶ δόγματός τινος στηρίζειν (Δ.Λ., II 136). Επιδιδόταν, επίσης, στη χρήση διαλογικών, εντυπωσιοθηρικών παιγνίων (Δ.Λ., II 134). Καθώς αρνούσαν τις αρνητικές και σύνθετες κρίσεις (Δ.Λ., II 135), υποστήριζε ότι η αρετή είναι μία, μολονότι οι άνθρωποι της προσδίδουν πολλά κατηγορήματα (Πλούταρχος, *Περὶ ἠθικῆς ἀρετῆς*, 2, 440e).
6. Ο Ευκλείδης ο Μεγαρεύς (450-380 π.Χ.) επέστρεψε στην πατρίδα του μετά τον θάνατο του Σωκράτη και ίδρυσε σχολή που εστίαζε στα λογικά παίγνια. Όπως και ο Ζήνων, επιχειρούσε να υποστηρίξει τη θέση του καταδεικνύοντας τον παραλογισμό της αντίθετης. Γνωστός για τις επισημάνσεις-σοφίσματα που θέτουν εν αμφιβόλω τη μετάβαση από μια κατάσταση στην άλλη (φαλακρός, σωρείτης...). Παρομοίως, ο Διόδωρος ο Κρόνος (367-283 π.Χ.) επιχειρήσε να αναιρέσει το αριστοτελικό δυνάμει ὄν.
7. Άλλοι μεγαρικοί υπήρξαν οι Ευβουλίδης, Στίλπων, Αλεξίνος.